

VISIE: VRIJHEIDSBEPERKENDE MAATREGELEN

1. Definitie van vrijheidsbeperkende maatregelen.

Vrijheidsbeperkende maatregelen zijn alle maatregelen die een beperking van de keuzevrijheid en/of de bewegingsvrijheid van de cliënt inhouden, inclusief beperkingen qua contact met de buitenwereld.

Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen structurele en situationele vrijheidsbeperking.

Structurele vrijheidsbeperking.

Dit zijn structurele maatregelen om het samenleven en werken zo goed mogelijk te laten verlopen. Bij structurele vrijheidsbeperking is er sprake van vrijheidsbeperking die gedurende een bepaalde periode een systematisch karakter heeft.

Situationele vrijheidsbeperking.

Vrijheidsbeperkende maatregelen in de situationele zin hebben geen continu karakter. Situationele vrijheidsbeperking is per definitie situatiegebonden. Ze vormt een antwoord op een concrete problematische situatie. Het betreft maatregelen die genomen worden om onvoorzienbare en moeilijke situaties in de hand te houden.

De aard van vrijheidsbeperkende maatregelen is divers. We kunnen volgende indeling maken:

- ruimtelijke maatregelen: *vb. ruimte afsluiten doormiddel van poortje;*
vb. gebruik maken van time-outruimte;
- tijdsgebonden maatregelen: *vb. niet voor 9 uur gaan wandelen;*
vb. als het donker wordt niet meer gaan fietsen;
- materiële maatregelen: *vb. zakgeld beperken omdat de cliënt alles opkoopt;*
vb. niet-scheurbare lakens gebruiken;
- sociale maatregelen: *vb. verbieden van contact met bepaalde mensen;*
vb. beperken in knuffelgedrag;
- farmaceutische maatregelen: *vb. gedragsmedicatie.*

2. Situering van vrijheidsbeperkende maatregelen binnen de visie van Monsheide.

Vanuit onze visie gebaseerd op respect en gelijkwaardigheid is de individuele vrijheid en zelfbepaling hét uitgangspunt van onze begeleiding.

We staan echter in een hulpverleningsrelatie met onze cliënten; vanuit dit perspectief kunnen vrijheidsbepalende maatregelen onder bepaalde voorwaarden te verantwoorden zijn. In die zin kan een vrijheidsbepalende maatregel ook beschermend zijn.

De vrijheid van de cliënt is belangrijk tenzij door omstandigheden de menselijke waardigheid en de veiligheid van de cliënt zelf, van een medecliënt of van een medewerker verloren dreigt te gaan.

Op die momenten kunnen begeleiders vrijheidsbepalende maatregelen nemen vanuit een fundamenteel respect voor de cliënt.

3. Het waarom van vrijheidsbepalende maatregelen.

- Elke toepassing van vrijheidsbepaling is gericht op het bevorderen dan wel in stand houden van de kwaliteit van leven van de cliënt. De maatregel wordt genomen in het belang van de cliënt.
- Vrijheidsbepalende maatregelen kunnen zowel preventief als curatief worden ingezet.
  - Preventief: het inzetten van vrijheidsbepalende maatregelen om te voorkomen dat bepaald probleemgedrag, dat een schending betekent van de integriteit van de cliënt zelf, van een medecliënt of van een medewerker, zich voordoet. Enkel in deze situaties waarin het risico op dat probleemgedrag reëel is.
  - Curatief: het inzetten van vrijheidsbepalende maatregelen als reactie op probleemgedrag dat een schending betekent van de integriteit van de cliënt zelf, van een medecliënt of van een medewerker.
- Vrijheidsbepalende maatregelen kunnen een verschillende functie hebben. Veel hangt af van het cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkelingsniveau.

Mogelijke functies.

- Het mogelijk maken negatief gedrag te negeren. Men kan zich meer richten op positieve en neutrale momenten.
- Een boodschap geven dat dit gedrag niet kan. We willen de cliënt de gevolgen van zijn gedrag leren kennen en aanleren om in het vervolg dit gedrag niet meer te stellen.
- De cliënt houvast en rust bieden wanneer hij een bepaalde vrijheid niet aankan en zich dreigt te verliezen in probleemgedrag. Door het bieden van houvast ontstaan er opnieuw mogelijkheden om te groeien.

- Veiligheid of bescherming bieden wanneer een cliënt de gevolgen van zijn gedrag niet (meer) kan inschatten.
- Een veilig, geborgen gevoel geven.
- Omwille van gezondheidsredenen (vb. epilepsie).
- Vrijheidsbeperkende maatregelen worden nooit gebruikt als een machtsmiddel, een gemakkelijheidoplossing of een andere reden buiten het welzijn van de cliënt en zijn omgeving.

4. Voorwaarden voor het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen.

Vrijheidsbeperkende maatregelen zijn steeds ingrijpende maatregelen. Bij beslissingen rond vrijheidsbeperkende maatregelen moet steeds nagegaan worden of er aan volgende voorwaarden voldaan is.

- Eerst wordt de oorzaak van bepaald probleemgedrag in kaart gebracht. Een vrijheidsbeperkende maatregel kan immers hoogstens als aanpak van symptomen worden toegepast en zal nooit iets veranderen aan de oorzaak van het gedrag. Waar kan, moet men proberen de oorzaak aan te pakken zodat men tot een blijvend resultaat kan komen en niet tot een louter tijdelijke oplossing.
- De beslissing tot het nemen van vrijheidsbeperkende maatregelen gebeurt steeds in (multidisciplinair) overleg. Tenzij bij een noodsituatie zie procedure.
- Bij het nemen van een beslissing tot vrijheidsbeperkende maatregelen dient er steeds een afweging van voor- en nadelen te gebeuren. Belangrijk is om goed zicht te hebben op mogelijke negatieve gevolgen van de maatregelen.
- Anderzijds is het ook belangrijk om te formuleren op welke manier een vrijheidsbeperkende maatregel de kwaliteit van leven verhoogt. Welke mogelijkheden biedt het toepassen van een vrijheidsbeperkende maatregel voor de cliënt?
- Er wordt altijd geprobeerd om de minst ingrijpende maatregel toe te passen. Een regel die je hierbij kunt hanteren is dat hoe verder de maatregel zich van het lichaam van de cliënt bevindt, hoe minder ingrijpend deze ervaren wordt.
- Vrijheidsbeperkende maatregelen worden altijd op maat van de individuele cliënt genomen. Ze worden niet voor iedere cliënt op een gestandaardiseerde manier toegepast. Er wordt altijd rekening gehouden met de eigenheid van de cliënt en diens specifieke noden, gevoeligheden en mogelijkheden (op cognitief en sociaal-emotioneel vlak). Vrijheidsbeperkende maatregelen zijn ook altijd ingebed in de totaalaanpak van de cliënt. Dit wil zeggen dat er rekening wordt gehouden met de afstemming met andere (pedagogische) maatregelen.

- De impact die vrijheidsbeperkende maatregelen mogelijk kunnen hebben op groepsgenoten wordt steeds in kaart gebracht. Er wordt altijd gekozen voor maatregelen die zo weinig mogelijk het leven van medecliënten beïnvloeden.
- Er wordt geen vrijheidsbeperkende maatregel genomen die als juridisch strafbaar kan omschreven worden (vb. geestelijk geweld (intimidatie), lichamelijke straffen, ontnemen van voedsel, ...).
- Vrijheidsbeperkende maatregelen worden in tijdsduur tot een minimum beperkt. Op regelmatige basis vindt er een evaluatie plaats.
- Indien mogelijk en/of gewenst worden vrijheidsbeperkende maatregelen steeds bespreekbaar gemaakt bij de cliënt zelf. Als een vrijheidsbeperkende maatregel (onrechtstreeks) invloed heeft op het leven van een medecliënt wordt dit eveneens met hen besproken.